

## **Avsnitt 24: Så arbetar vi med garantin för tidiga insatser. Brunnaskolan i Botkyrka berättar.**

INFORÖST: Vi på Specialpedagogiska skolmyndigheten arbetar för att alla barn, elever och vuxenstuderande oavsett funktionsförmåga ska nå målen för sin utbildning. I podden förklarar, fördjupar och diskuterar vi specialpedagogik och ger goda råd till dig som arbetar i eller har barn som går i förskolan och skolan.

ERIKA: Varmt välkomna till Specialpedagogiska skolmyndighetens podd. I den här podden kommer vi att prata om garanti för tidiga stödinsatser som är ett uppdrag till skolan som har lagts till i skollagen och det gjorde man i juli sommaren 2019. Och jag som håller i trådarna under det här samtalet heter Erika Bergman och jobbar på Specialpedagogiska skolmyndigheten. Och med mig i studion har jag Elin Grenander. Och du har erfarenhet av att ha arbetat med den här garantin på Brunnaskolan som ligger i Botkyrka strax utanför Stockholm. Du har precis gått vidare till ett annat uppdrag inom kommunen men fortsätter att jobba med de här frågorna. Du kommer att vara med att dela med dig av dina erfarenheter. Och med oss har vi också Gunilla Fällman som jobbar som rådgivare på Specialpedagogiska skolmyndigheten. Och du har varit involverad i att ge råd och stöd till Brunnaskolan. Så varmt välkomna hit.

ELIN: Tack.

ERIKA: Och jag skulle vilja börja med att fråga dig, Elin, och be dig att berätta om Brunnaskolan och vad det är för skola och hur förutsättningarna ser ut där.

- ELIN: Mm. Brunnaskolan är en skola med cirka 460 elever. Det finns ett stort antal elever som har annat modersmål på skolan. Och ungefär ett 50-talet nyanlända. På skolan arbetar cirka 60 pedagoger. Skolan har tillsammans med Skolverket varit med i Samverkan för bästa skola och är nu inne på sitt tredje år där med dem.
- ERIKA: Så det är en skola, tänker jag, där det också finns en hel del utmaningar som man också kan läsa om i skoldebatten och så vidare, förstår jag.
- ELIN: Det finns det definitivt. Det är ett stort spann av olika utmaningar på skolan. Det finns stor bredd med elever och elevunderlaget, gör det.
- ERIKA: Just det. Och Gunilla, jag skulle också vilja fråga dig, eftersom att vi nu ska prata om just den här garantin för tidiga stödinsatser, vad innebär den? Hur skulle du beskriva syftet med den?
- GUNILLA: Vilja berätta det, ja [?? 0:01:55].
- ERIKA: Ja.
- GUNILLA: Ja. Alltså själva bakgrunden kan man väl säga att det handlar om att i undersökningarna har man sett att resultatet har sjunkit. Man har sett vikten av att lyfta språklig medvetenhet och matematiskt tänkande. För det är ju så att läsa och förstå texter, det påverkar ju i alla ämnen. Och sen ser man en viss tendens också att den här ”vänta och se”-attityden, och att man kanske då sätter in stöd lite för sent. Och det är därför det är den här lite kaxiga ”rätt stöd i rätt tid” finns, att man just ska se att man ska in med stöd snabbt

och att det ska vara ett bra stöd som ger effekter. Och själva garantin, det är ju att man gör i förskoleklass den här kartläggningen. Och det är ju lite mer utifrån vad de kommer ifrån. De kommer ju från förskolan. Att se, att kartlägga det. Och sen gör man den här särskilda bedömningen i samråd med specialpedagogisk kompetens. Och i samrådet, det är ju där man då planerar de här insatserna, stödinsatserna. Och det kan ju både vara ledning, stimulans, extra anpassningar, särskilt stöd, men också de här extra utmaningarna för de elever som behöver det. Och sen så gör man uppföljningarna av de här insatserna för att se om de ger de här effekterna som det är tänkt att ge. Och sen också en överlämning av resultat och uppföljning då till nästa lärare. Och om man då tänker sig förskoleklass, så handlar det ofta då om årskurs ett.

ERIKA: Så man kan alltså tänka på det här tillägget i skollagen som garantin innebär som ett sätt att ... ja, kanske nästan tvinga fram de tidiga insatserna i stället för att vänta och se. Kan man lite förenklat uttrycka det så?

GUNILLA: Ja, det skulle man kunna göra. Det gäller ju att hitta en balans i det här. För visst kan det absolut vara rätt att vänta och se. Men det vi ser också är att man kanske väntar lite för länge. Att det gäller att se ... Genom kartläggning har vi sett att man upptäcker både de som behöver extra utmaning, men också de som behöver stöd. Vissa elever ser man direkt, och vet kanske från förskolan också, att de behöver ett visst stöd.

2020-02-27

- ERIKA: Men hur började ni då jobba på Brunnaskolan med det här uppdraget, att ta er annan det här ansvaret och jobba med garantin för tidiga insatser? Vad gjorde ni?
- ELIN: Det vi gjorde, det var ju att läsa in oss på ”vad innebär garantin? Vad handlar det här om egentligen?” Mitt ansvarsområde har ju varit som förstelärare inom språkutveckling och pedagogisk ledare mot lågstadiet, att ha ett övergripande ansvar kring organisationen på skolan. Så jag läste in mig, det som fanns, via webben. Det fanns också en som gick på Skolverkets konferens ifrån skolan. Och sen fick vi stöd ifrån vår läs- och skrivutvecklare i kommunen med information om vad det innebär. Så första steget var egentligen att se ”vad ska vi göra?” Ganska mycket att göra var första [skratt] ... vid första anblicken. Lite oroväckande. ”Kommer vi kunna genomföra det här?” Men ju mer jag läste på, desto mer insåg jag att vi gör redan väldigt, väldigt mycket. Men vi behöver strukturera det. Det nya var ju kartläggningen, så kartläggningsmaterialet i förskoleklass. Men mycket annat fanns redan på skolan.
- ERIKA: Så då handlade det om att stoppa in de aktiviteter ni redan gjorde i det här systematiska sättet att jobba?
- ELIN: Ja. Stoppa in det, strukturera det, skriva ner det. För att få den här röda tråden och för att verkligen kunna fånga upp de elever som vi ser behöver extra anpassningar eller stöd så tidigt som möjligt.
- ERIKA: Mm. Och hur la ni då upp eller organiserade arbetet i er förskoleklass för att göra den här kartläggningen och ta er annan de här olika uppgifterna?

- ELIN: Det vi började med var delvis att sätta sig in i materialet. Förskollärarna ... Det är viktigt att det är förskollärarna som äger kartläggningen. Det är de som ska genomföra kartläggningen och det är de som också måste kunna materialet.
- ERIKA: Mm. Är det läraren i förskoleklassen?
- ELIN: Ja, läraren i förskoleklass. Så det var ju första steget att ta sig dit. De nosade på det förra året när det var frivilligt. Men i år blev det obligatoriskt. Nästa steg var att veta ”när ska vi ha analysmöte och samrådsmöte?” Att man redan visste det från början när vi satte i gång. Och vi valde att vecka 44, då ska vi vara klara. Då ska vi sätta oss ner och vi ska analysera och titta på, vad är det vi ser? Vad är det kartläggningen har visat? Lärarna i förskoleklassen la själva upp planeringen kring, när gör vi vilket område? Och hur genomför vi det? Så det låg mycket på dem. Men det var också för att de skulle få äga det.
- GUNILLA: Det här med garantin är ju nytt, så det finns liksom inget facit för hur man ska göra det här utan det ... Vi ger ju en samlad bild, det vi har sett. Vad som har varit svårt eller vad som fungerar bra. Och också de saker som till exempel Elin säger eller andra, det är ju det som vi gör vidare för det är ju relativt nytt det här. Men det vi har sett är ju precis det här som Elin pratar om, att hitta en struktur för att få en bra samverkan. Alltså, vilka, när ska det ske, vilken tidpunkt, vilka ska vara med? Vi ser ju också att fritids kanske jobbar i förskoleklass. Hur organiserar man för att få tid och möten tillsammans med dem? För det är ju det här att hitta och göra det här tillsammans som är den styrkan. Att ha en bra

struktur för att hitta de här ställena för att kunna göra den här samverkan.

ERIKA: Upptäckte ni under tiden olika sätt att jobba med kartläggningen och drog ni några slutsatser när ni genomförde som ni sen kan lära er av och utveckla?

ELIN: Det vi upptäckte är ju att när man gör vilken del av kartläggningen är också beroende på gruppen. Hur många elever man ska jobba med samtidigt beror på gruppen. Så läraren i förskoleklassens kunskap om sammansättningen är jättejätte viktig. Att man vågar testa och vågar göra annorlunda inför varje delmoment egentligen utifrån vad gruppen behöver för att man ska kunna säkerställa att man ser det man ska se. Men också att kartläggningen i sig ... Det är inte bara det tillfället då man genomför kartläggningen utifrån hitta språket eller hitta matematiken som ger läraren kunskap om vad eleven kommer med, utan det handlar egentligen om all undervisning där man befinner sig tillsammans med eleven. Om man har andra typer av screeningmaterial som man också gör tidigt i förskoleklass, till exempel Bornholmsmodellen, screeningverktyg ...

ERIKA: Den som handlar om läs- och skriv...

ELIN: Ja. Så använd den. Har man gjort den, dubbelgör inte, utan se hur de här kartläggningsmaterialen kompletterar varandra.

ERIKA: Så då kan man alltså ta om hand resultaten i såna fall och lägga till, just det.

- ELIN: Ja, lägg till och se det som en helhet. Inte att man behöver ... Det ska inte vara pappersarbete utan det ska vara en insats för att kunna se vad eleven kommer med och var eleven befinner sig just nu.
- GUNILLA: Vi ser ju också det här med kartläggningen att det handlar ju om, som Elin säger också, det här med tiden. Alla lärare behöver olika mycket tid för att göra det här materialet till sitt. Och en del pratar också att ”ja, men förskoleklass handlar ju mycket om att lära känna eleven”. Men tittar man i läroplanen, där pratar man ju både om trygghet och lärande och då handlar ju ... tänker man sig att trygghet är ju det här att lära känna eleven. Men lärande handlar ju också, var befinner sig eleven kunskapsmässigt någonstans? Och då genom kartläggning kanske se då att ”ja, men den här eleven behöver stöd i det här för att kunna komma vidare” och så vidare. Eller att det är just att man får de här extra utmaningarna. Och det som Elin också säger, att man varierar sig. Det kan ju vara stationer. Det behöver inte vara ... Jag tänker så här med grupper, att det behöver inte vara fifty-fifty i grupper, utan man ser vilka grupper behöver jag ha utifrån vilken del av kartläggningen? Och att man ser gruppen och kanske får prova sig några gånger också, se vilken effekt blir bäst, så att säga, för att få den bästa sanningen av kartläggningen. Och en del har ju också sagt så här att det är jättesmart att sätta en liten tid efter kartläggningen för att få tid att dokumentera, så man kan gå ifrån och skriva ner det man har sett i kartläggningen direkt. Så att det finns många olika tips att se hur man kan göra rent praktiskt.

- ERIKA: Så att man lägger liksom till en till dokumentation, eller alltså någon slags reflektionstillfälle.
- GUNILLA: Ja, efter kartläggningen också. Men det tror jag du sa också förut, Elin, det här också som du också var inne på, det här att man kan ju se också ... Det behöver inte vara vid själva kartläggningstillfället, utan här tror jag också, ser man att eleven gör de här sakerna som kartläggningen också ska kolla. Och då kan man ju direkt skriva in det bara. Så det behöver ju inte vara exakt på ett kartläggningstillfälle som man har visat att man kan det.
- ELIN: Jag tänkte bara ... Det här med slutsatser. I min nya roll nu vid Botkyrka kommun så träffar jag andra lärare i förskoleklass i olika nätverk. Och just det att genomförandet av kartläggningen, jag har hört andra skolor där man valde att göra det sent på terminen. Så man gjorde det i slutet av höstterminen. Och de har uttryckt att ”till nästa år så gör vi den tidigt. Vi gör den så tidigt vi kan för att sen också kunna sätta in rätt insatser under resten av läsåret.” Så börja tidigt är väl en slutsats.
- ERIKA: Det är någonting som du kan se.
- ELIN: Ja.
- ERIKA: Så ni har pratat med dem som har gjort på lite olika sätt.
- ELIN: Ja.
- ERIKA: Men jag tänker också, när ni beskriver det här, jag tänker just det här med att få kartlägga, är inte det också en arbetsinsats för att också skapa trygghet, tänker jag, eller att lära känna eleverna och att det då är en viktig hörnsten i det



att man också upplever en trygghet i klassen? Föreställer jag mig i alla fall, att det också gör ett jobb när det kommer till den frågan.

ELIN: Trygghet är väl inte bara att lära känna eleven socialt men också att lära känna eleven var den befinner sig rent kunskapsmässigt för att kunna ge den en helhet. Rätt undervisning, rätt material och därmed också kunna skapa en bra social situation för eleven i klassrummet.

GUNILLA: Känner eleven att ”jag får det här stödet som jag behöver” så blir det ju så klart också en trygghet.

ERIKA: Just det, och jag tänker, det talar ... För det som ni säger, just att göra det tidigt är till gagn för hela lärandet som ska ske. Vad var nästa steg efter att ni hade gjort kartläggningen? Och hur tog ni hand om det som kartläggningen visade?

ELIN: Nästa steg är ju analysen. Och vecka 44 ... På måndagen vecka 44 hade vi redan från början bokat in ett samrådsmöte. Och fram till det samrådsmötet så behövde lärarna förbereda sig. Man sitter tillsammans med sin kollega, pratar igenom det som materialet har visat, ser och dokumenterar om man ser en indikation eller befarar att eleverna inte når målen. Och att man tar med sig allt det materialet tillsammans till samrådsmötet. Ja, det där vi gick igenom, alla delar i kartläggningen. Analysen är komplex. Vissa elever behöver man fundera flera vändor över. Om man ser en indikation vid något tillfälle eller några tillfällen men sen då i sin undervisning upptäcker att ”det här stämmer inte riktigt, jag ser ju här att eleven kan”, då

behöver man ta det en vända till. Kan det ha varit en dålig dag för eleven? Kan det vara att man inte såg det eleven visade? Det kan ha hänt olika saker runt själva kartläggningstillfället. Så det är viktigt att man ser och använder elevens hela skoldag till analysen och att det är det man plockar med sig in i samrådet.

ERIKA: Men hur gör man då om man då känner just att ”nej, men jag känner mig osäker på vad den här kartläggningen visar”. Gör man om uppgiften eller får man lägga till andra sätt att observera vad eleven kan och hur den funkar?

ELIN: Känner man behovet att man vill lägga till annat, så självklart kan man lägga till annat. Men jag tror också att genom att diskutera tillsammans med sina närmsta kolleger, att man inte behöver göra om. Våga se det som händer hela skoldagen. Är det ett tillfälle då man känner att ”det här vart inte riktigt ... Nej, men det här stämmer inte.” Använd dagen efter för att identifiera det som händer i elevens ... och under dagen, för att då checka ”kan eleven det här eller inte?”

ERIKA: Just det, i undervisningen.

ELIN: Ja.

ERIKA: Eller att prata med kollegerna på fritids eller vad det nu kan vara.

ELIN: Ja.

ERIKA: Just det. Ta tillvara det som finns.

GUNILLA: För man kan ju ha sett att ”hm, undrar hur det gick till när jag gjorde det här?” Om man är osäker på ett resultat, en indikation. Jag ser ”ja, men det var ganska rörigt och eleven hade mer fokus på vad de andra gjorde”. Den kanske inte hade riktigt fokus på det den skulle göra. Ja, men fundera på, vilken miljö ska man göra det i då? Ska vi vara i ett annat grupprum eller en annan tid på dagen eller så där? Så att man tänker till också. Att titta utanför ... runt eleven. Alltså, på hela lärmiljön.

ELIN: Det som är viktigt också ... för nu pratar vi mycket om indikationer eller befarar, det är de här eleverna som behöver extra, extra utmaning. Och jag har också hört med ... eller hört andra förskollärare, eller lärare i förskoleklass, prata om att i deras skolor så finns det knappt några elever där man ser några indikationer eller befarar, men där man via kartläggningen har identifierat de här eleverna med extra utmaningar. Man höger blicken där också. Så kartläggningen visar ju spannet. Inte bara de elever som är i behov av extra anpassning eller särskilt stöd, utan också de som behöver extra utmaningar.

ERIKA: Mm, lite mer stimulans liksom för att blir triggade eller taggade.

ELIN: Mm.

GUNILLA: Och det vi ser också är att man ... Vissa är också lite osäkra på att ... Just att se progressionen också i kunskapsutvecklingen. Att man liksom tittar på kunskapskrav och svenska i ettan och i matte då i årskurs tre. Vad säger kunskapskravet och vad står det i det centrala

innehållet? Så att man ser den röda tråden i lärandet, och ser ... För det är ju där man ser då vad nästa steg blir i utmaningen. Och Skolverket har ju också gett ut ett kommentarmaterial där det finns mycket att läsa om, så man får mer kött på benen, just hur de tänker sig kring kunskapskrav och centrala innehållet om man är lite osäker. Så det är ett jättebra material att använda.

ERIKA: Man kan borra lite extra där då.

GUNILLA: Ja, precis.

ERIKA: I den här ... i arbetet med garantin så finns ju också samråd och särskild bedömning med i vad man ska göra. Hur gick det till praktiskt hos er på Brunnaskolan?

ELIN: Praktiskt hos oss så valde vi en dag då eleverna hade lov. Höstlovet. Måndagen på höstlovet. I samrådsmötet så hade vi specialpedagogisk kompetens. Vår skolsköterska var med under en del av mötet. Jag var med utifrån min roll kopplat till garantin. Och lärarna i förskoleklassen. Alla förskoleklasser ... Vi satt tillsammans. Vi tog inte en grupp i taget utan vi tittade på det som en helhet. Till mötet så var lärarna väl förberedda. Innan har man pratat om ... eller gjort analyser tillsammans, man har gått igenom materialet tillsammans med den närmsta kollegan. Identifierat elever där man befarar eller ser indikationer, men också de eleverna med extra utmaning. Så vi tog allt det här och samlades runt ett bord. Satte av ganska lång tid. Jag tror vi hade nästan tre timmar som vi satte av för att verkligen göra en djupdykning i ”vad visar nu det här materialet och hur ska vi kunna gå vidare?”

2020-02-27

ERIKA: Men tittar man då på individ efter individ eller tittar man på grupper eller hur ...

ELIN: Det vi gjorde var att vi tittade ... Vi började med att titta på varje område i ... Först i Hitta språket. Tog en del i taget i alla klasserna för att sen sammanställa och se, är det några likheter? Skiljer det sig mellan grupperna? Hur många elever är det där vi ser indikationer eller befarar? Och så gick vi igenom varje område för sig. Både Hitta språket och Hitta matematiken. När vi sen planerade in extra anpassningar så tittade vi först och främst på gruppnivå. Och då kunde vi titta och anpassa ... eller göra anpassningarna utifrån hela förskoleklassen, alltså, alla tre grupper, för att också då kunna göra anpassningar på gruppnivå i första hand.

ERIKA: Att få in det i planeringen, att jobba gentemot hela gruppen och få in anpassningarna.

ELIN: Mm. Och sen gör det här också att man sitter inte själv som lärare med sin kartläggning, sätter sig tillsammans med den specialpedagogiska kompetensen och skolsköterska och EHT. Man pratar ihop en bra planering och att man sen ska äga den helst själv. Utan i och med att vi satt allihopa tillsammans, så blir på planeringen tillsammans med alla pedagoger som är kopplade till gruppen. Och det gör också att det blir lite enklare. Det blir inte lika tungt om man ser många områden där man ... men där man känner att det är stora indikationer på att vi behöver göra insatser. Tillsammans är viktigt. En miss som vi gjorde, det är att fritids ... Fritidspersonalen var inte med på själva samrådet.

Och det är någonting som man kan utveckla till nästa gång.  
För deras kunskaper också hade varit bra och viktiga.

ERIKA: Jätteviktiga, precis.

GUNILLA: Nej, men det tillsammans-arbetet är ju jätteviktigt att hitta.  
För det är ju ... Specialpedagogisk kompetens, ja, de har sin kompetens. Men läraren känner ju eleven. Så att det är ju det här att tillsammans hitta de här bästa lösningarna som är viktigt. Och en del kan ju säga så här "ja, men jag är lite orolig för det här för jag har jättemycket kompetens kring läs-och skriv måste inte så mycket i matte så jag vill inte ta de här kartläggningarna när det gäller matte". Men det handlar ju om att, ja, men starta tillsammans. Se vad kartläggningen ger. Vad kommer ni på? Och är det så att man ser att "nej, men ... när det gäller matte, vi har inte så mycket kompetens i det". Ja, men då får man ju ta det vidare i skolledningen eller till huvudman att få stöd i det, då.

ELIN: Då ser man sitt eget behov i går.

GUNILLA: Ja. Och att det gäller liksom att ... För man kommer väldigt långt, som Elin säger, att hitta de här lösningarna tillsammans.

ERIKA: Jag tycker det är intressant att du säger också just att det betyder mycket också för hur man känner inför uppdraget, att man inte är ensam. Lite så där, om man följer skoldebatten så upplever [?? 0:21:31] man att det är det många frågar efter eller ser att det finns för lite utrymme för.

- GUNILLA: Och du har ju berättat förut också, Elin, att ni hittade ju inte bara insatser som man skulle göra för individ och i grupp, utan ni ändrade ju också i organisationen.
- ELIN: Ja, det vi gjorde var att vi såg till exempel insatser där ... alltså, behovet av att arbeta med språklekar är stort för många elever i flera av grupperna. Och när man då gjorde insatsen så grupperade vi om eleverna. Den läraren med störst kompetens inom Bornholmsarbetet jobbade med de eleverna som har störst behov. Och att man då jobbade tillsammans. Man blev inte satt i sitt eget klassrum med samma lärare som ska ...
- ERIKA: ... kunna alla sakerna.
- ELIN: Nej [skratt]. Utan man gör det tillsammans. Alla elever fick jobba med språklekar, men just den här gruppen fick lite extra. Man plockar inte bort någonting från någon utan planeringen är densamma, men man riktar kompetens där den behövs som bäst.
- ERIKA: Mm. Men Elin, hur kan man kort beskriva Bornholmsmodellen? Vad är det för något
- ELIN: Bornholmsmodellen är en modell där man arbetar med språk- och läsutveckling hos eleven. Systematiskt under elevens skoldag.
- ERIKA: Just det. Så det är ett sätt att se då ... eller jobba med läs- och skriv helt enkelt.
- ELIN: Ja, att systematiskt arbeta med det.

- ERIKA: Mm, just det. Men när ni då jobbade i enlighet med garantin, upptäckte ni elever där ni också befarade att man inte skulle kunna nå kunskapskraven i årskurs ett och elever som behövde extra utmaningar, såg ni det?
- ELIN: Ja, det såg vi.
- GUNILLA: Mm.
- ELIN: Vi identifierade dem ganska snabbt. Och utifrån analysen så kunde man också se vilka elever ... Där man behöver koppla ihop eleverna direkt med elevhälsoteamsarbete och in i de rutinerna. Och de eleverna där man börjar arbeta med extra anpassningar. Eller den gruppen elever där vi ser att vi behöver jobba mer med ledning och stimulans gör alla elever.
- ERIKA: Kan du ge några exempel på extra anpassningar som ni gjorde som ett resultat av det ni såg?
- ELIN: En extra anpassning är ju till exempel att vi jobbade med eleverna i grupper. Vi identifierade, vilka elever är det som behöver lite extra stöd i till exempel språklekar. Vi la det på ledning och stimulans för vi arbetare med språklekar med alla elever. Men just de här eleverna satte vi den pedagogen som har bäst kompetens inom det området och också spetsade insatserna mer så att de eleverna fick det stöd som just de behöver. Vi jobbar mycket på gruppnivå, eller jobbar mycket på gruppnivå, men där vi ser indikationer, där lägger man extra stöd i form av till exempel lärarstöd. Vissa elever såg vi också behöver bildstöd till exempel, eller tydliga strukturer, ett tydligt schema. Men de eleverna fick vi de här indikationerna redan innan garantin, alltså vid



överlämningen från förskolan. Att här behövs det någonting extra. Så de flesta av dem var redan identifierade och hade extraanpassningar.

ERIKA: Men då blev det här som en extra ... en uppsamling eller vad man ska säga, så kunde man sen sätta in insatser och ni visste att det är de här eleverna och det är det här vi ser vi behöver.

ELIN: Det vi också såg, jag tänker kopplat till matematiken, det var att det var många elever där vi såg indikationer på som hade svårt att koppla ihop siffra och antal. En tärning till exempel, fyra prickar är siffran fyra, då ska man gå fyra steg. Och man behövde räkna varje plupp [skratt] på tärningen. Och de här eleverna behöver vi också nå och jobba med. Och den insatsen vi gjorde där, det var att vi satte in brädspel för alla elever systematiskt i schemat. Alla fick öva på att spela brädspel. Och de elever där vi vet att de behöver träna lite extra på det här, de eleverna där satte man in lärarstöd. Så det var ett sätt att nå dem på.

GUNILLA: Det finns ... Elin pratar ju mycket ... eller två begrepp här, det är både indikation och befara. Och ordet befara, det hänger ju då ihop med kunskapskraven som minst ska uppnås. Och i svenska är det i årskurs ett och i matte så är det ... man sneglar mot årskurs tre, att det är de. Och ser man då att man befara att den här eleven kanske inte når det här kunskapskravet, då sätter man ju in stödet som man har ... elevhälsoteamsprocessen som man har redan där. Och indikation, det kan man säga är som ett lättare steg för befara. Så att man tänka sig att de här begreppen kan man sätta in i rödljus. Att det grön...

- ERIKA: Som lite varningsflagg liksom.
- GUNILLA: Som varningsflagg, precis. Att det gröna, det ... Då är det klart. Då fortsätter man bara. Och indikation är det här gula innan det röda som är befarar. Och när det gäller befarar, det handlar ju om att det ska vara skyndsamt att man ska sätta in stöd.
- ERIKA: Bra, då fick vi det klarlagt. Men vad är då nästa steg efter samrådet och den här särskilda bedömningen som det står om i garantin?
- ELIN: Nästa steg är ju att börja arbeta, att jobba utifrån den planeringen man har satt upp. Och planeringen är då gjord efter kartläggningen och efter att man ser värde för elevunderlag som befinner sig i de här grupperna. Och jobba på och att man då, om man har extra anpassningar, att man följer upp dem. Det jobbet vi gör, ger det effekt? Har vi gjort rätt insatser utifrån vad kartläggningen visar? Eller har vi gjort insatser som inte ger så bra resultat. Ja, men då behöver man gå tillbaka och fundera och göra en vända till. Hur gör vi för att göra rätt insatser? Vad behöver vi ändra på? Behöver vi ändra på någonting i klassrummen? Behöver vi ändra på någonting i undervisningen, i grupperna? Så det är steget efter.
- ERIKA: Jag vet ju att ni på Brunnaskolan också har jobbat med tillgänglighet och haft en del dialog och kanske också stöd ifrån vår myndighet, Specialpedagogiska skolmyndigheten, i hur man utvecklar en tillgänglig lärmiljö. Ser du att det här på något sätt är ett stöd i arbetet med kartläggningen, att det hänger ihop på något särskilt sätt?

ELIN: Ja, jag tycker definitivt att det hänger ihop. Alla lärare och pedagoger på skolan är en del av elevhälsoarbetet. Precis som vi pratade om tidigare, att alla lärare i förskoleklassen tillsammans med dem som sitter i samrådet gör det här tillsammans, så hänger det här ihop. I vårt elevhälsoarbete så har vi strukturerade möten. Varannan vecka sitter man och pratar elevhälsofrågor tillsammans i hela arbetslaget. Så i det här arbetslaget så kan man plocka in frågor utifrån det man har sett i kartläggningen och inte bara diskutera det med sina närmsta kolleger utan hela arbetslaget. De som jobbar i ... från förskoleklass upp till årskurs tre. Det man också pratar om under här mötena, det är ju kopplat till tillgänglighetsmodellen. Man tittar på ... ur olika perspektiv, det sociala, pedagogiska och fysiska lärmiljön. Men pratar tillsammans och kommunicerar, att var kan jag ... Finns det någonstans där jag som lärare behöver skruva lite på för att få ännu bättre effekt av de insatserna vi gör. Så definitivt hänger det här ihop. Det är en del av hel... alltså, det är en helhet. Garantin är en del av elevhälsoarbetet egentligen.

GUNILLA: Du förstår ju, Erika, att det gör ju gott i en rådgivares hjärta att höra att de använder tillgänglighetsmodellen praktiskt också. Att de har hittat en struktur där man tittar utifrån modellen. Det pedagogiska, sociala och fysiska. Men även också den här övergripande förutsättningar för lärande. Hur fungerar kommunikationen, hur motiverad är eleven och så vidare? Och här har ju både lärare, som hon säger, och även speciallärare, specialpedagogen, en jätteviktig roll att få in hela lärmiljön kring eleven. Få helheten kring eleven. Att man tittar både på individ, men du kan titta på grupp också,

alltså klassnivå, så att du får in helheten kring ... Och det är ju det som vi pratar mycket om, att bredda basen, att alla ska in i planeringen redan från början.

ERIKA: Att man i sin pedagogiska planering har tänkt utifrån de olika individerna, deras förutsättningar.

GUNILLA: Ja.

ELIN: Och backar man tillbaka det till själva kartläggningen så gör man en kartläggning, man gör en analys, man har ett samråd och så ska det då in. Där skapar vi planeringen framöver, den pedagogiska planeringen. Och redan där lägger man in tillgänglighetsmodellen utifrån de här olika miljöerna. Så det blir en helhet, det hänger ihop.

ERIKA: Jag tänker, det som du har pekat på flera gånger, Elin, är ju just att ... att använda de arbetssätt man redan har för att ta reda på, hur ser förutsättningarna ut för den här individen och även titta på, hur jobbar vi med utveckling och så vidare. Att allt det här ju kan användas i arbetet med garantin. Tar det mycket tid att hitta det här sättet att få de här olika arbetssätten eller modellerna att samspela och bidra till det här, tycker du?

ELIN: Det tar tid för det är en process. Man kan inte göra allt på en gång. Men jag tror att det är viktigt att låta det ta tid och att våga se vad man gör och våga se, vad behöver man förändra och vad behöver man utveckla? Och jag tror att det är viktigt att man har ... det är tillsammansarbete, men också att det är någon som håller i det och leder det framåt.

ERIKA: Jag förstår, så att det är ... Ja, men precis, att man gör det tillsammans. Men också att det är någon som har lite ansvar för styrfart kanske.

ELIN: Ja, det tror jag är viktigt. Så att man inte fastnar i det man inte kan förändra. Som kartläggningen. Kartläggningen är ett material som vi är ålagda att göra. Och att inte fastna i att alla måsten, utan det vi ska göra, hur använder vi det på bästa sätt för oss? Hur kan vi komplettera det vi redan gör så att det passar överens med det som ska in i garantin?

ERIKA: Med intentionen då, eller? Är det så man kan tänka? Eller är det att man måste säkerställa att vi har gjort de här sakerna?

ELIN: Jag tror att det är viktigt att man har det skrivet, att vissa saker ska man göra. Det ska finnas ett samråd. Det ska finnas en struktur i när och vem gör vad? Och det kan man inte tumma på för mycket. För flyttar man på det för ofta eller pushar det framåt, ja, men då har vi ju tappat syftet med garantin. ”Det ska ske vecka 44, det var ...” Jag har ju mött både på min egen skola och på andra skolor, alltså det här motståndet, att ”kan vi göra det sen? Vi har sett det här förut. Varför måste vi göra det just nu?” Men just att ”men nu gör vi det. Nu bara bestämmer vi oss för att vi genomför det här och så ser vi sen, hur gick det?” Och jag tror att det är bra att man har vissa hållpunkter som inte går att flytta på.

ERIKA: Just det, för då blir det ett strukturstöd, tycker jag att det låter som att du beskriver.

ELIN: Ja.

2020-02-27

GUNILLA: Mm.

ELIN: Jag tror att det är viktigt också att det som är kopplat till garantin, att det finns nedskrivet i ett årshjul eller i en rutin så att man också vet att ”ja, men de här veckorna ska vi genomföra kartläggningen”. Och då landar det inte bara på den enskilda läraren, utan då vet hela skolan att under de här tillfällena så genomför vi det här. Den här veckan så genomför vi ett samråd. Man ser till att det ligger i kalendern för alla. Det är inte någonting man plocka bort eller skjuta på. Och jag tror också att det gör att om man vet om det här så är det lättare att förbereda sig i god tid. Att nu vet vi att det här mötet blir av. Det är ett viktigt möte. Det är viktigt att vi gör det här. Det som hände var att vi var klara vecka 44. Och när vi skulle skicka in det här i slutet av december så hade vi elever där vi hade sett indikationer och också då gjort insatser. Så att när vi fyllde i kartläggningen så hade vi färre elever där vi såg indikationer för vi hade jobbat bort det. Den förskjutningen, det tog ... ja, vad är det? En och en halv månad ungefär. Och så hade man systematiskt arbetat bort det. Och det är ju mycket för att man har sett att vi behövde göra det. Det tydliggörs för läraren.

ERIKA: Så det var den vinsten av den tidiga insatsen då?

ELIN: Ja, det tror jag. Och jag vet att jag har pratat med andra om att gör man det tidigt, gör man det första delen av terminen så har man en och en halv termin på sig i förskoleklasstiden att arbeta framåt mot ettan. Gör man kartläggningen i november/december, ja, men då är det bara en termin kvar.

Man tappar en hel del tid då man skulle kunna haft mer riktade insatser till både eleven och gruppen.

ERIKA: För att kunna lägga grunden då för nästa steg.

ELIN: Mm. Och just göra sin planering utifrån det man ser.

ERIKA: Men hur jobbade ni då med det steget, att planera och överlämna från förskoleklass då till årskurs ett?

ELIN: Det är ju viktigt att det är ett ... tillbaka till den här strukturen [skratt]. Det är viktigt att mötet är inbokad i god tid innan. Man ska veta när man har överlämningen. Har man den ... alltså vilka ... Under vilka ... Vilka dagar egentligen när man planerar in den. Man ska också veta i förväg vilka det är som förväntas vara med på mötet. Och då är det lärarna i förskoleklassen, de mottagande lärarna och specialpedagogisk kompetens. Hade jag varit kvar på skolan så tror jag att jag också gärna velat vara med på det mötet just för att få den här bryggan över. Det vi också har gjort är att vi har gjort blanketter, överlämningsblanketter, där man kan fylla i ... där förskoleklass fyller i information om eleven som man sen lämnar över till mottagande lärare. Men det är jätteviktigt att det inte blir en pappersprodukt. Det fysiska mötet och diskussionen är det som är viktigt. Men det är också viktigt att mottagande lärare har det man säger nedskrivet från början så att det inte försvinner någonstans. Och att det finns en systematik i hur man dokumenterar om varje elev. Så att det inte blir ett tyckande utan snarare ett ...

ERIKA: Det följer ett mönster liksom.

ELIN: Ja. Jag kan ju säga att såna här överlämningsblanketter, vi har jobbat med det från trean till fyran också, från sexan till sjuan. Att man har en gemensam struktur i blanketten. Men det är inte blanketten som ger en ... Det är inte pappret, utan att man har ett möte där man diskuterar och man vet vad man ska diskutera om. Som mottagande lärare så är det också viktigt ... Jag har själv tagit emot förskoleklasser ... eller förskoleklass elever upp till ettan. Det är viktigt att jag vet vad läraren förskoleklass ska lämna över till mig. Och att läraren i förskoleklass också vet vad som förväntas att man lämnar över. Så att det inte blir det här att det blir olika mellan olika klasser eller mellan olika pedagoger eller att det är olika beroende på vem som tar emot.

GUNILLA: Utan att man har en struktur där också.

ELIN: Ja, det är viktigt.

ERIKA: En fråga bara, märkte ni ... alltså, fick ni reaktion/respons från vårdnadshavare när ni jobbade med den här kartläggningen?

ELIN: Första föräldramötet på höstterminen så pratade jag med alla vårdnadshavare på lågstadiet, förskoleklass upp till trean, om just garantin och vad den innebär. Om att det handlar om att vi identifierar elever tidigt och ger rätt insatser. Och den reaktionen jag fick var väl att ”det här var ju jättebra” [skratt]. Det var inte så mycket mer, utan det kändes ...

ERIKA: Ingen dramatik utan ...



2020-02-27

- ELIN: Nej, ingen ... inte över huvud taget. Men jag tror att det är viktigt också att i ... när man förklarar till vårdnadshavare, att det handlar om att vi sätter in insatser tidigt. Att man hittar och identifierar så man kan ge rätt stöd så fort som möjligt för att det gynnar elevens skolutveckling och lärande genom hela skolgången.
- GUNILLA: Att utveckla språklig medvetenhet och matematiskt tänkande. Att det inte handlar om att det är en garanti att alla ska läsa och räkna när man går ut förskoleklass utan det är att hitta rätt stöd i rätt tid.
- ERIKA: Just det. Ja, nu börjar det bli dags för oss att avrunda. Det var ett jättespännande samtal. Men jag tänker innan vi avslutar så skulle jag vilja att ni delade med er. Om ni har några råd och lärdomar av det här arbetet med garantin som ni tänker att det här kan andra också dra nytta av.
- GUNILLA: På vår webbsida, [spsm.se](http://spsm.se), där kan man läsa vidare utifrån garantin. Den håller vi på att uppdatera. Vi har också ute i landet olika tematräffar som man kan anmäla sig till. Och sen kan också komma in med en förfrågan om man vill ha stöd från oss som finns också på webben. Sen har vi ju också olika stödpaket. Och från och med i höstas så kom vi ut med ett stödpaket med språkstörning där man kan se filmer och läsa texter och diskutera. Och vi har också hållit på att jobba med en sida som heter Räkna med SPSM där man också kan få information. Men sen finns ju även Skolverket med sina webbsidor. Mycket information om garantin och sen har de också en webbutbildning där det finns att man kan läsa och se filmer och diskutera. Så det finns väldigt mycket information på webben.

- ERIKA: Det finns mycket stöd att få på det sättet också.
- GUNILLA: Det finns mycket stöd på så sätt, ja.
- ERIKA: Mm. Vad vill du lägga till, Elin?
- ELIN: Börja att se vad ni gör nu. Titta på vad man redan arbetar med, för det görs så mycket bra saker i skolorna och i förskoleklass. Men skriv ner och systematisera. Man vinner mycket på att organisera och också sätta ord på det man gör, att sätta in det i ett årshjul. Och att man följer upp och utvärderar så att det inte blir en pappersprodukt. Titta på om det blev någon effekt och någon utveckling. Ser man ingen effekt eller utveckling, våga göra nytt. Våga testa saker eller testa att utmana på ett nytt sätt i både undervisning och organisation. Och lägg tid på insatser och analysen. Och det här är en process. Så låt det ta tid. Och det jag tycker är viktigast, det är att man ska göra garantin till sin garanti. Våga äg den.
- ERIKA: Mm.
- GUNILLA: Och kommer inte det då lite av att man faktiskt ser syftet, tänker jag, och vad det kan göra för nytta? Vinsterna.
- ELIN: Jo. Ja, för det är många, många vinster med att äga det själv. Och det finns så mycket vinster med att se det man gör och våga utmana det man ser.
- ERIKA: Tack för de orden [skratt]. Tusen tack för att ni kom hit, Elin och Gunilla, och delade med er om hur man kan arbeta med den här garantin för tidiga stödinsatser. Och det är ju jättevärdefullt, tycker jag, att få ta del utav en verksamhet som rent konkret har sugit tag i den här uppgiften och har

stött på de här olika frågeställningarna och kommit fram till ett sätt att jobba som har lett till att ni har kunnat genomföra det som det är tänkt. Så tusen tack. Och jag instämmer i det du sa här också tidigare, Gunilla, om att det finns mycket mer information att hämta. Man kan gå in både på vår myndighets webbplats och på Skolverket om man vill veta mer om åtgärdsgarantin. Och sen så kan man förstås också lyssna på vår podd där vi har haft ett tidigare avsnitt som också har handlat om åtgärdsgarantin, där vi tillsammans med Skolverket gick igenom vad den innebar. Så tusen tack för att ni kom och tack alla ni som har lyssnat.

INFORÖST:

Tack för att du lyssnat på Specialpedagogiska skolmyndighetens podd. Fler avsnitt kan du hitta på vår webbplats och där poddar finns. Om du vill veta mer om oss och vilket stöd vi erbjuder, gå in på vår webbplats, [spsm.se](http://spsm.se). Följ oss även på Facebook, Twitter och Instagram.